

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 7 och 8 c § i statstjänstemannalagen och säkerhetsutredningslagen samt till vissa lagar i anslutning till dem

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 7 och 8 c § i statstjänstemannalagen och säkerhetsutredningslagen samt till vissa lagar i anslutning till dem (RP 70/2017 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet och försvarsutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 33/2017 rd
- försvarsutskottet FsUU 7/2017 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Kirsi Äijälä, finansministeriet
- lagstiftningsråd (ia) Anna-Riitta Wallin, företrädare justitieministeriet
- regeringsråd Riitta Aulanko, inrikesministeriet
- regeringsråd Ari-Pekka Koivisto, inrikesministeriet
- räddningsöverinspektör Veli-Pekka Hautamäki, inrikesministeriet
- förvaltningsdirektör Ari Rouhe, utrikesministeriet
- regeringssekreterare Tuomas Hyvärinen, försvarsministeriet
- personalutvecklingschef Satu Koivu, Polisstyrelsen
- avdelningschef Ilkka Hanski, skyddspolisen
- dataombudsman Reijo Aarnio, dataombudsmannens byrå
- byråchef för personalavdelningen Henriikki Selkee, Huvudstaben
- överstelöjtnant Kimmo Tarvainen, Huvudstaben
- ordförande, Befälsförbundet rf Sakari Vuorenmaa, Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf
- jurist Ira Kyntäjä, Löntagarorganisationen Pardia rf
- professor Olli Mäenpää.

Betänkande FvUB 23/2017 rd

Skriftligt yttrande har lämnats av

- statsrådets kansli
- kommunikationsministeriet
- Polisyrkeshögskolan
- Gräns- och sjöbevakningsskolan
- Försvarshögskolan
- Tullen
- Kommunikationsverket
- Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det i statstjänstemannalagen tas in en uttrycklig bestämmelse om att man vid utnämningssprövning ska förvissa sig om att den som håller på att utses till en tjänst är oförvitlig och inte har bindningar som kan äventyra en behörig skötsel av tjänsteuppgifterna. Ändringar föreslås i lagens förteckning över tjänster till vilka endast finska medborgare kan utnämnas. Villkoret att sökanden ska vara finsk medborgare uppfylls liksom för närvarande också om en person utöver finskt medborgarskap har medborgarskap i någon annan stat. I säkerhetsutredningslagen föreslås ändringar som innebär att det i sådana fall som närmare anges i den lagen ska vara möjligt att i större utsträckning än för närvarande utreda en persons utländska bindningar för att säkerställa att denne är tillförlitlig och fri från påtryckningar samt kan sköta sina arbetsuppgifter på ett oberoende sätt. Enligt de bestämmelser som föreslås i säkerhetsutredningslagen ska de myndigheter som gör säkerhetsutredningar ges tydligare befogenheter att få och i sina bedömningar beakta information om att den som säkerhetsutredningen gäller har utländska bindningar samt att till den utnämmande myndigheten eller till någon annan som håller på att utse en person till en arbetsuppgift rapportera iakttagelser som kan ha betydelse för bedömningen av personens tillförlitlighet. Enligt de föreslagna bestämmelserna blir det möjligt att följa upp och bedöma förändringar i de utländska bindningarna för den som har genomgått en säkerhetsutredning.

De bestämmelser i lagen om Försvarshögskolan som gäller antagningskriterierna för studier som leder till officerstjänst ska enligt förslaget ändras så att endast personer som uppfyller kraven på oberoende och tillförlitlighet kan antas. Motsvarande ändringar föreslås i lagen om Polisyrkeshögskolan samt i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, där det föreskrivs om gränsbevakarutbildning.

Lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2018.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår ändringar av statstjänstemannalagen (750/1994), säkerhetsutredningslagen (726/2014), lagen om Försvarshögskolan (1121/2008), lagen om Polisyrkeshögskolan (1164/2013) och lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005).

Betänkande FvUB 23/2017 rd

Den allmänna målsättningen med de föreslagna ändringarna är att säkerställa skyddet av de centrala nationella säkerhetsintressena genom utveckling av personalsäkerheten inom statsförvaltningen. Syftet är att säkerställa att det vid utnämningsprövningen beaktas att de som utses till uppdrag inom statsförvaltningen är oförvitliga, inte har bindningar som äventyrar deras oberoende och i övrigt är tillförlitliga på det sätt som tjänsteuppgifterna förutsätter.

Av propositionsmotiven framgår det att en alternativ lösning diskuterats under beredningen av ändringen av statstjänstemannalagen. Enligt det alternativet skulle det i lagen förtecknas till vilka tjänster man kan utnämna enbart finska medborgare som inte är medborgare i någon annan stat. Det alternativet övergavs bland annat därför att en sådan reglering inbegriper vissa problem med avseende på grundlagens bestämmelser om likabehandling och diskriminering. Under beredningen stannade man för det nu aktuella förslaget, där säkerhetsfrågorna i anslutning till utländska bindningar granskas på ett mer allmänt plan.

Utskottet ser det som nödvändigt att centrala nationella intressen skyddas så heltäckande som möjligt. De här intressena kan inte med avseende på personalsäkerheten täckande och effektivt skyddas på något annat sätt än genom att vid utnämningar utreda och beakta utländska bindningar som ger upphov till säkerhetsrisker. Riskerna till följd av utländska bindningar ska enligt förslaget utredas och bedömas som ett led i det förfarande som föreskrivs i säkerhetsutredningslagen. Den föreslagna regleringen gör det möjligt att skydda centrala nationella intressen också när den person som ska utnämnas har endast finskt medborgarskap eller när det är fråga om att i privatföretag sköta arbetsuppgifter som är av betydelse för nationella intressen.

Utskottet konstaterar att det vid inrikesministeriet och försvarsministeriet pågår utredningar om vilka lagstiftningsändringar det krävs för att till militära tjänster vid Gränsbevakningsväsendet och försvarsmakten utnämna endast finska medborgare som inte har medborgarskap i något annat land. Den frågan berörs också i försvarsutskottets utlåtande (FsUU 7/2017 rd).

Förvaltningsutskottet menar att syftena med förslaget kan understödjas och att de föreslagna ändringarna behövs och är ändamålsenliga. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande kommentarer och ändringsförslag.

Finskt medborgarskap som villkor för utnämning till tjänst

I 7 § i statstjänstemannalagen föreskrivs om tjänster till vilka endast finska medborgare kan utnämnas. I en förteckning i den paragrafen nämns bland annat de högsta tjänsterna inom statsförvaltningen samt tjänster inom försvarsförvaltningen, polisförvaltningen, Gränsbevakningsväsendet, Tullen och rättsväsendet. Finska medborgare kan i också i fortsättningen utnämnas till dessa tjänster även om han eller hon är medborgare också i en annan stat.

Det föreslås att förteckningen över de tjänster som kräver finskt medborgarskap preciseras och i någon mån utvidgas. Kravet på medborgarskap utvidgas till tjänster där tjänstemannen får sekretessbelagda och säkerhetsklassificerade uppgifter som, om de används, lämnas ut eller annars behandlas på ett orättmätigt sätt, kan äventyra centrala allmänna intressen. Till förteckningen fogas också vissa sådana uppdrag som utförs enligt förordnande som inte ingår i den gällande förteckningen. Ändringarna utvidgar bestämmelsen tillämpningsområdet i någon mån. Efter ändringen

Betänkande FvUB 23/2017 rd

förutsätts finskt medborgarskap för cirka 23 500 tjänster och uppdrag. Jämfört med nuläget kommer antalet tjänster och uppdrag som hör till denna kategori att öka med cirka 250. I slutet av 2016 var antalet statstjänstemän sammanlagt 67 000.

Enligt 125 § 1 mom. i grundlagen kan det genom lag bestämmas att endast finska medborgare får utnämnas till bestämda offentliga tjänster eller uppdrag. Grundlagsutskottet hänvisar i sitt utlåtande (GrUU 33/2017 rd) till utskottets tidigare praxis, enligt vilken det ansett medborgarskapskravet befogat som behörighetsvillkor särskilt för tjänster i vilket det ingår utövande av offentlig makt, exempelvis tjänster vid polisen och gränsbevakningsväsendet. Grundlagsutskottet har också ansett att officerstjänster inom försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet på så sätt är betydelsefulla för nationens allmänna säkerhet att medborgarskapskravet också kan gälla utbildning för sådana tjänster.

I propositionen motiveras det i fråga om varje uppdrag som nämns i förteckningen varför uppdraget kräver finskt medborgarskap. Motiveringarna hänvisar bland annat till utövande av betydande offentlig makt, verksamhet nära statsledning och omfattande kännedom om information som har en central betydelse för den nationella säkerheten, beredning av beslut i nära samarbete med statsrådsmedlemmarna, den nationella säkerheten, Finlands utrikesrelationer, skötseln av beredskaps- och förberedelseuppgifter, uppgifter med väsentlig betydelse för cybersäkerheten och annan än tillfällig hantering av klassificerade handlingar på skyddsnivå I eller II. Utifrån inkommen utredning anser förvaltningsutskottet att villkoret om finskt medborgarskap är motiverat för de tjänster som nämns i förteckningen. Finskt medborgarskap kommer också i fortsättningen att krävas för exempelvis ministeriets beredskapschef och direktörer som lyder direkt under chefen för vissa ämbetsverk.

Enligt förslaget till 7 § 2 mom. i statstjänstemannalagen ska kravet på finskt medborgarskap också gälla då en tjänsteman förordnas till ett uppdrag som motsvarar en sådan tjänst som kräver finskt medborgarskap. Utskottet menar att det är konsekvent att regleringen utsträcks till att gälla också förordnande till uppdrag.

Kravet på att den som utnämns till en tjänst är oförvitlig och tillförlitlig

De allmänna utnämningsskälerna för offentliga tjänster är enligt 125 § 2 mom. i grundlagen skicklighet, förmåga och beprövad medborgerlig dygd. Enligt förarbetena till grundlagen avses med beprövad medborgerlig dygd i samband med allmänna medborgerliga aktiviteter förvärvade meriter som har relevans för skötseln av tjänsten samt ett gott uppförande. De allmänna utnämningsskälerna ska tolkas i sammanhang med de allmänna och särskilda behörighetsvillkoren för respektive tjänst och då ska också beaktas tjänstebenämningen och uppgiftsområdet samt de konkreta arbetsuppgifter som hör till tjänsten.

Regeringen föreslår att det i 8 c § i statstjänstemannalagen tas in en uttrycklig bestämmelse om att man vid utnämningssprövning ska förvissa sig om att den som håller på att utses till en tjänst är oförvitlig och inte har bindningar som kan äventyra en behörig skötsel av tjänsteuppgifterna. Eftersom bestämmelsen gäller utnämningssprövning ska den enligt förslaget tillämpas också vid utnämning till tjänsteförhållanden för viss tid med stöd av 9 § 1 mom. i statstjänstemannalagen. Den föreslagna ändringen syftar till att bättre än i dag redan före utnämningen säkerställa att personer

Betänkande FvUB 23/2017 rd

som utnämns till uppdrag som är centrala för statens säkerhet är oförvitliga, oberoende och tillförlitliga. Bestämmelsen bidrar till att de allmänna utnämningssgrunderna förverkligas bättre i praktiken.

Utskottet konstaterar att kravet på oförvitlighet, oberoende och tillförlitlighet är centralt och gäller inte bara tjänstemän utan hör till kriterierna för god förvaltning och gäller hela den offentliga förvaltningen. Till en tjänstemans tillförlitlighet hör förmågan att sköta sina uppgifter hederligt och lojalt. En tjänsteman ska enligt 14 § i statstjänstemannalagen utföra sina uppgifter på behörigt sätt och utan dröjsmål samt iakttäta bestämmelserna om arbetsledning och övervakning. Den föreslagna bestämmelsen har således en nära koppling till den nämnda 14 §. I den gällande lagstiftningen ingår också vissa specialbestämmelser om tillförlitligheten när det gäller utnämningar inom statsförvaltningen. Exempelvis ska den som utnämns till en tjänst vid Gränsbevakningsväsendet bland annat ha oklanderliga levnadsvanor och vara pålitlig (10 § 1 mom. i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning) och den som utnämns till en tjänst vid försvarsmakten ha den tillförlitlighet som uppgifterna förutsätter (37 § 1 mom. i lagen om försvarsmakten).

Enligt grundlagsutskottet ser den föreslagna utformningen av bestämmelsen ut att innebära ett oförvitlighetskrav av samma typ som ett behörighetsvillkor (GrUU 33/2017 rd). Oförvitlighetskravet gäller samtliga statliga tjänster och är till sin utformning ovillkorligt och omfattande, vilket enligt grundlagsutskottets uppfattning är i viss mån problematiskt med tanke på de sökandes rättstrygghet. Bland annat därför föreslår förvaltningsutskottet att bestämmelsen i 8 c § 1 mom. i lagförslag 1 preciseras på det sätt som framgår av utskottets detaljmotiv nedan.

En myndighet kan på olika sätt förvissa sig om att en person som eventuellt kommer att utnämnas är tillförlitlig, exempelvis genom att ansöka om en säkerhetsutredning av person, genom att kontrollera matrikeluppgifter och kreditregister, genom att utnyttja personbedömningstjänster och intervjua personen i fråga samt genom att utvärdera information som fås på detta sätt. Myndighetens utredningsskyldighet sträcker sig enligt förslaget inte lika långt i alla situationer och innebär inte att myndigheten i alla utnämningssärenden måste klarlägga en persons bakgrund genom en säkerhetsutredning.

Utskottet framhåller att en persons bakgrund inte har samma betydelse och viktvärde för alla tjänster och uppdrag. Exempelvis personer som i sitt arbete ständigt kommer att hantera känsligt datamaterial förutsätts vara tillförlitliga på en särskilt hög nivå. Detsamma gäller personer som sköter säkerhetsuppgifter inom den offentliga förvaltningen och andra som i sitt arbete får sekretessbelagd information som är relevant för centrala säkerhetsintressen. Bedömningen av en persons oförvitlighet och tillförlitlighet i övrigt måste därför alltid vara uppgiftsbunden.

Utredning av utländska bindningar som ett led i säkerhetsutredningen

Säkerhetsutredningslagen är en allmän lag som förbättrar skyddet av de centrala nationella intressena mot personalrelaterade risker. Säkerhetsutredningen omfattar all information som är relevant med tanke på totalsäkerheten, oberoende av om det är fråga om uppgifter som ska utföras inom den offentliga förvaltningen eller den privata sektorn.

Betänkande FvUB 23/2017 rd

De nuvarande bestämmelserna om informationskällor för utredningsförfarandet och om utredningsobjektets skyldighet att lämna uppgifter för en säkerhetsutredning ger, enligt propositionsmotiven, inte utredningsmyndigheterna tillräckliga befogenheter att få och beakta information om och underrätta den utnämmande myndigheten eller någon annan som håller på att anställa en person om denna persons utländska bindningar som eventuellt är av ett sådant slag att de kan vara relevanta i arbetsuppgifter som berör skyddet av centrala nationella intressen. Den behöriga myndighetens möjligheter att kontrollera tillgänglig information är inte heller tillräckliga.

Utskottet ser det som viktigt att en persons utländska bindningar på förslaget sätt kan utredas i vidare utsträckning i syfte att säkerställa att personen är tillförlitlig och fri från påtryckningar samt kan sköta sina arbetsuppgifter på ett oberoende sätt. Enligt inkommen utredning har utländska säkerhetsmyndigheter i sin verksamhet redan försökt utnyttja finländska tjänstemäns bindningar till en annan stat. Ändringen förbättrar inte bara statsförvaltningens utan också den privata sektorns möjligheter att förhindra företagsespionage som äventyrar nationella intressen samt att skydda en fungerande kritisk infrastruktur.

Vid skyddet av säkerhetsintressena måste de sökandes grundläggande fri- och rättigheter beaktas, liksom det att bestämmelserna är förenliga med internationella förpliktelser som är bindande för Finland. I likhet med grundlagsutskottet (GrUU 33/2017 rd) vill förvaltningsutskottet framhålla att utländska bindningar kräver en individuellt inriktad helhetsbedömning som beaktar de särdrag och krav som är förknippade med den aktuella tjänsten.

~~I utredningsförfarandet utreds personens bakgrund av en säkerhetsmyndighet, antingen skyddspolisen eller, i fråga om uppgifter som anknyter till försvarsmakten, huvudstaben. På basis av utredningens slutresultat bedömer säkerhetsmyndigheten personens tillförlitlighet i förhållande till arbetsuppgiften i fråga. En säkerhetsutredning av person är det viktigaste sättet att i anställningskedjet bedöma en persons tillförlitlighet när det är fråga om tjänster som är viktiga från säkerhetssynpunkt eller antagning till studier som leder till sådana tjänster. Säkerhetsutredningen kan göras också när det är fråga om en redan anställd person som en myndighet håller på att utse till ett uppdrag eller om en person som är anställd hos ett företag som en myndighet håller på att utse till ett uppdrag. En allmän förutsättning för en säkerhetsutredning är att den som är föremål för utredningen har gett sitt samtycke.~~

Det kan göras antingen en begränsad, en normal eller en omfattande utredning av person. Ju mer kritiska de kommande arbetsuppgifterna är, desto mer omfattande är de informationskällor som utnyttjas vid säkerhetsutredningen. En utredning av utländska bindningar ska enligt förslaget bli ett normalt element i en omfattande säkerhetsutredning av person. Det innebär att de behöriga myndigheterna, vid tillsättning av alla tjänster som är betydelsefulla för statens säkerhet och för skyddet av övriga nationella intressen, kan utreda en persons utländska bindningar och bedöma de risker som är förenade med dem.

Vid en normal säkerhetsutredning av person kan de utländska bindningarna utredas, om utredningen görs för ett sådant uppdrag som avses i 19 § 1 mom. 1 punkten. Det är fråga om uppdrag som innebär att utredningsobjektet annat än tillfälligt har rätt att hantera handlingar på skyddsnivåerna II—III. I sådana uppgifter förutsätts särskild tillförlitlighet. Detsamma gäller uppgifter där utredningsobjektet genom att röja sekretessbelagd information eller begå någon annan lagstridig

Betänkande FvUB 23/2017 rd

gärning, på ett betydande sätt kan äventyra statens säkerhet, försvaret, internationella förbindelser, beredskap för undantagsförhållanden, befolkningsskyddet, vitala samhällsfunktioner eller säkerhetsarrangemang som ska skydda nämnda intressen.

Utländska bindningar enligt föreslagna 25 § 4 mom. i säkerhetsutredningslagen utredas som ett led i en normal säkerhetsutredning också om en behörig myndighet anser att det behövs på grund av information som framkommit vid utredningen och på grund av det uppdrag som föranleder utredningen. Utskottet konstaterar att de befogenheter som den behöriga myndigheten får är nödvändiga för att säkerställa lagens tillämplighet i olika situationer. I det här sammanhanget bör det noteras att den som är föremål för säkerhetsutredningen i fortsättningen kan intervjuas om sina utländska bindningar oberoende av säkerhetsutredningens nivå. Den behöriga myndigheten kan på grundval av intervjun stanna för att de utländska bindningarna ska utredas också i andra fall än de som uttryckligen nämns i 25 § 3 mom. i lagen.

Under beredningen diskuterades enligt propositionsmotiven ett alternativ där de utländska bindningarna ska utredas vid alla normala säkerhetsutredningar av person. Utredning av utländska bindningar kräver ganska stora personresurser hos såväl de behöriga myndigheterna som de myndigheter som begär utredning. Därför ansågs det ändamålsenligt att frågan om utredning av utländska bindningar får avgöras av den behöriga expertmyndigheten på det sätt som sägs ovan.

Utskottet menar att den föreslagna regleringen är tillräcklig i det här skedet, och konstaterar att avsikten är att utredningar av utländska bindningar senare ska utvidgas utifrån de kommande erfarenheterna av tillämpningen av bestämmelserna. Enligt inkommen utredning är avsikten att med stöd av 16 § i säkerhetsutredningslagen ge en statsrådsförordning i vilken det föreskrivs om de tjänster och uppgifter för vilka det alltid ska göras en säkerhetsutredning av person. Dessutom ska den med stöd av säkerhetsutredningslagen tillsätta nämnden för bedömningskriterier göra upp en särskild tolkningsrekommendation för bedömningen av utländska bindningar.

Bevakningen av utländska bindningar och den utnämmande myndighetens rätt att få information

I förslaget till 28 a § i säkerhetsutredningslagen föreskrivs det om skyldighet att anmäla förändringar i de utländska bindningarna. En person vars bindningar har utretts i samband med säkerhetsutredningen ska enligt förslaget utan obefogat dröjsmål anmäla nya eller förändrade utländska bindningar till den behöriga myndigheten. Försvarsutskottet anser i sitt utlåtande (FsUU 7/2017 rd) att problemet med utredning av utländska bindningar är att uppgifterna om utländska bindningar huvudsak, vid sidan av de uppgifter som finns i registren, kommer från den som själv är föremål för utredning. Exempelvis har myndigheterna inte alltid kännedom om att en person är medborgare också i något annat land än Finland.

För att målen med de föreslagna ändringarna ska nås, ser utskottet det som viktigt att förändringar i de utländska bindningarna bevakas. Av anmälan om förändringar i utländska bindningar kan framgå en sådan förändring i förhållandena som innebär att den myndighet som gjort utredningen kan göra en ny utredning. Det kan göras om myndigheten bedömer att förändringen påverkar personens förutsättningar att sköta sina uppgifter på ett oberoende eller annars tillförlitligt sätt. Den behöriga myndigheten kan på eget initiativ återkalla ett intyg om säkerhetsutredning av person, i

Betänkande FvUB 23/2017 rd

det fall att den som är föremål för utredningen inte längre kan beviljas intyg på grund av förändrade förhållanden.

Den behöriga myndigheten är enligt förslaget (28 b §) skyldig att underrätta den myndighet som ansökt om utredning, om det av en ovan avsedd anmälan om förändringar i bindningarna framgår uppgifter som skulle ha kunnat påverka säkerhetsutredningens resultat. Syftet är att säkerställa att också arbetsgivaren får kännedom om förändringar i utländska bindningar. Utskottet framhåller betydelsen av den anmälningsskyldighet som avses i den föreslagna bestämmelsen. Införandet av ett register över säkerhetsutredningar förbättrar informationsgången mellan myndigheterna. Ändamålet med registret ändras inte med anledning av den föreslagna bestämmelsen.

Klarare antagningskriterier till säkerhetsutbildning inom den offentliga förvaltningen

Ett syfte med reformen är också att effektivisera antagningen av personer som utbildas till centrala säkerhetstjänster inom statsförvaltningen så att man redan i antagningsskedet i större utsträckning än för närvarande beaktar dessa personers oberoende och tillförlitlighet också i övrigt.

Utredning av utländska bindningar kan i fortsättningen göras för personer som ska antas till sådan utbildning som syftar till att utbilda till uppgifter inom utrikesförvaltningen eller för personer som ska antas till studier vid Försvarshögskolan som syftar till officerstjänst, studier vid Polisyrkeshögskolan som leder till polisuppgifter eller till yrkeshögskoleexamen inom räddningsbranschen samt studier vid Gräns- och sjöbevakningsskolan som leder till tjänst som gränsbevakare. ~~Över dem som antas till de nämnda studierna inom säkerhetsbranschen begärs alltid säkerhetsutredning av person med stöd av särskilda bestämmelser.~~

De i propositionen föreslagna bestämmelserna innebär sammantaget att bakgrunden, inklusive utländska bindningar, för dem som antas för studier till officer, polis och gränsbevakare alltid utreds genom säkerhetsutredning av person redan innan de påbörjar utbildningen. Det är ändamålsenligt inte bara med tanke på en rationell användning av utbildningsresurserna utan också med tanke på utredningsobjektens tidsanvändning och ställning. Det förutsätts redan i dag att de som antas till de nämnda utbildningarna är finsk medborgare.

Påföljder

Utskottet noterar att regeringen inte föreslår bestämmelser om påföljder i situationer där en person under antagningsprocessen medvetet lämnar myndigheterna bristfälliga eller felaktiga uppgifter eller hemlighåller en omständighet som hör till de saker som utreds exempelvis vid en säkerhetsutredning. Enligt inkommen utredning avgörs frågan i de här situationerna med stöd av de tjänstemannarättsliga bestämmelserna, varvid påföljden exempelvis kan vara att tjänsteförhållandet hävs under prövotiden eller sägs upp.

Utskottet understryker att myndigheten alltid då den överväger eventuella påföljder ska beakta inte bara hur allvarlig gärningen eller försummelsen är utan också hur gärningen eller försummelsen påverkar tjänstemannens uppgifter och myndighetens verksamhet. Påföljden ska dessutom vara förenlig med proportionalitetsprincipen. Exempelvis får tjänsteförhållandet hävas endast om tjänstemannen grovt bryter mot eller åsidosätter sin tjänsteplikt.

Betänkande FvUB 23/2017 rd

Frågan om påföljder för lämnande av felaktig eller bristfällig information utgör en del av en större tjänstemannarättslig helhet, eftersom det i statstjänstemannalagen inte finns särskilda bestämmelser om påföljder heller i situationer där en tjänsteman underlåter att lämna eller ger felaktiga uppgifter om förändringar i den ekonomiska ställningen i anknytning till den anmälan om bindningar som avses i 8 a § i lagen.

Det är enligt utskottet nödvändigt att konsekvenserna av de föreslagna ändringarna följs och bedöms särskilt med avseende på huruvida det behövs närmare bestämmelser om påföljderna av att lämna bristfälliga eller felaktiga uppgifter.

De behöriga myndigheternas resurser

Under 2016 gjorde skyddspolisens cirka 44 000 begränsade säkerhetsutredningar, cirka 18 000 normala säkerhetsutredningar och 120 omfattande säkerhetsutredningar. Huvudstaben gjorde å sin sida 12 000 begränsade, 9 000 normala och 87 omfattande säkerhetsutredningar.

De intervjuer som anknyter till skyddspolisens säkerhetsutredningar ger enligt propositionsmotiven upphov till resursbehov och avsevärda extra kostnader. Lagens verkställighet ökar skyddspolisens arbetsbörda med uppskattningsvis cirka 15—17 årsverken och 880 000—980 000 euro, beroende på antalet utredningsobjekt. Det är fråga om en permanent resurs- och kostnadsökning.

I regel tas det ut en handläggningsavgift av den som begärt en säkerhetsutredning. De extra kostnader som förorsakas skyddspolisens tas ut genom en höjning av handläggningsavgiften. Handläggningsavgifternas storlek ska justeras i samband med inrikesministeriets beredning av 2018 års förordning om polisens avgiftsbelagda prestationer.

Enligt förordningen är säkerhetsutredningar som gäller personer som rekryteras till polisförvaltningen avgiftsfria. Avsikten är att de ska vara avgiftsfria också i fortsättningen. Skyddspolisens får dock ökade kostnaderna för de prestationerna. Behovet av tilläggsanslag uppgår till 600 000 euro, vilket enligt uppgift ska täckas genom den kompletterande propositionen för 2018. Om säkerhetsutredningarna för personal vid polisförvaltningen skulle vara avgiftsbelagda, skulle polisen få extra kostnader på 750 000 euro om året.

Utskottet har tidigare framhållit att handläggningsavgifterna för säkerhetsutredningar inte får påverka den lagfästa skyldigheten att ansöka om säkerhetsutredning på den nivå arbetsuppgiften kräver (FvUB 14/2016 rd). Vid måste det tas hänsyn till att kostnaderna för säkerhetsutredningar inte ger negativa konsekvenser för ämbetsverkens ekonomi.

DETALJMOTIVERING

1. Lag om ändring av 7 och 8 c § i statstjänstemannalagen

8 c §. I 1 mom. föreslås en allmän bestämmelse som tydligare än i nuläget klargör myndighetens skyldighet att säkerställa att den som ska utnämnas är tillförlitlig. Avsikten med den föreslagna

Betänkande FvUB 23/2017 rd

bestämmelsen är att i praktiken genomföra och inskräpa de allmänna utnämningssgrunderna i grundlagen.

Enligt förslaget ska myndigheten vid utnämningssprövningen säkerställa att den som ska utnämnas är oförvitlig och inte har bindningar som äventyrar en behörig skötsel av tjänsteuppgifterna och att denne också i övrigt har förutsättningar att sköta sina uppgifter på ett oberoende och också annars tillförlitlig sätt. Vid en bedömning av den skyldigheten ska myndigheten fästa vikt vid karaktären av den tjänst eller det uppdrag som ska tillsättas, de statsanställningar som den som avses bli utnämnd tidigare haft och huruvida personen i fråga har skött dem på behörigt sätt samt myndighetens möjligheter att utreda personens bakgrund.

Med oförvitlighet avses att en person inte har handlat på ett sätt som föranlett klander, vilket innebär att personen inte har dömts till straff. Av motiven till paragrafen framgår det dock att avsikten inte är att den som ska utses aldrig ska ha gjort sig skyldig till förseelser. Grundlagsutskottet konstaterar i sitt utlåtande att oförvitlighet inte definieras i lagen och är nytt som begrepp i statsjämsmannalagen, även om det förekommer på annat håll i lagstiftningen, till exempel i säkerhetsutredningslagen. Den nämnda principen om ändamålsbundenhet, dvs. att bedömningen ska vara uppgiftsbunden, begränsar tillämpningen av oförvitlighetskravet. Kravet på oförvitlighet är i förslaget likväl inte direkt bundet till den oförvitlighet som krävs för uppgiften.

Utskottet konstaterar att förslaget gäller en ny bestämmelse som styr utnämningssprövningen och gäller samtliga statliga tjänster. I propositionsmotiven sägs det visserligen att oförvitlighetskravet inte har skrivits i form av ett utnämningssvillkor, men den föreslagna bestämmelsen kan enligt grundlagsutskottets utlåtande komma att innebära ett oförvitlighetskrav av samma typ som ett behörighetsvillkor. Grundlagsutskottet anser att det i viss mån är problematiskt med tanke på de sökandes rättstrygghet att oförvitlighetskravet gäller samtliga statliga tjänster och till sin utformning är ovillkorligt och omfattande.

Förvaltningsutskottet föreslår med beaktande av grundlagsutskottets utlåtande att 8 c § 1 mom. preciseras så att myndigheten vid utnämningssprövningen ska beakta huruvida den som ska utnämnas eller den som ska förordnas till ett uppdrag är oförvitlig och, vilket också föreslås i propositionen, säkerställa att personen inte har bindningar som äventyrar en behörig skötsel av tjänsteuppgifterna och också i övrigt har förutsättningar att sköta sina uppgifter på ett oberoende och också annars tillförlitlig sätt. Jämfört med förslaget i propositionen är en sådan formulering av bestämmelsen inte lika absolut i fråga om oförvitligheten, utan ger den utnämmande myndigheten prövningsrätt exempelvis i fråga om vilken betydelse det har för utnämningen att personen tidigare har gjort sig skyldig till lindriga förseelser. Att beakta oförvitligheten vid utnämningssprövningen måste enligt utskottets uppfattning anses vara något annat än att ålägga myndigheten att vid utnämningssprövningen säkerställa att den som ska utses är oförvitlig.

Utifrån utskottets sakkunnigutfrågning bör bestämmelsen i 8 c § 1 mom. tillämpas inte enbart vid utnämning till tjänst eller tjänsteförhållande för viss tid, utan också i fall där en tjänsteman förordnas till ett uppdrag. Också i detta avseende föreslår utskottet en precisering av ordalydelsen.

Betänkande FvUB 23/2017 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2—5 i proposition RP 70/2017 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 70/2017 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av 7 och 8 c § i statstjänstemannalagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i statstjänstemannalagen (750/1994) 7 och 8 c §, sådana de lyder, 7 § i lagarna 281/2000, 176/2003, 901/2009, 1322/2009, 470/2011, 894/2011 och 631/2015 samt 8 c § i lag 735/2014, som följer:

7 §

Till följande tjänster kan endast finska medborgare utnämnas:

- 1) tjänsterna som justitiekansler och biträdande justitiekansler samt tjänsten som kanslichef och tjänsterna som referendarieråd såsom avdelningschefer vid justitiekanslersämbetet,
- 2) tjänsterna som statssekreterare, statssekreterare såsom kanslichef, kanslichef, avdelningschef och motsvarande eller högre tjänst, biträdande avdelningschef, byråchef och andra enhetschefstjänster vid ett ministerium samt tjänsteförhållanden för viss tid som en ministers specialmedarbetare,
- 3) ministerietjänster vars uppgifter omfattar att vara beredskapschef eller sköta beredskaps- och förberedelseuppgifter vid ett ministerium eller att annat än tillfälligt hantera klassificerade handlingar på skyddsnivå I eller II,
- 4) ämbetsverks chefstjänster,
- 5) utrikesförvaltningens tjänster,
- 6) domartjänster och tjänster vars uppgifter omfattar att vara åklagare eller utmättningsman,
- 7) tjänsterna som chef eller direktör som är direkt underställd en verkschef inom inrikesministeriets ansvarsområde, polismanstjänster enligt polislagen (872/2011), andra tjänster vid skyddspolisens än polismanstjänster, sådana tjänster inom polisförvaltningen vars uppgifter omfattar att

Betänkande FvUB 23/2017 rd

annat än tillfälligt hantera klassificerade handlingar på skyddsnivå I eller II, samt gränsbevakningsväsendets tjänster,

8) försvarsministeriets och försvarsmaktens tjänster,

9) sådana tjänster vid finansministeriet och Befolkningsregistercentralen vars uppgifter har en väsentlig betydelse för informations- och cybersäkerheten, sådana tjänster vid Tullen vars uppgifter omfattar rätt att anhålla eller att delta i övervakning och tryggnad av Finlands territoriella integritet, tjänster som omfattar brottsundersökning och övervakningsuppgifter inom Tullens verksamhetsområde samt direktörstjänster som är direkt underställda Tullens generaldirektör, tjänsterna som chef för Regionförvaltningsverkets ansvarsområde för räddningsväsendet och beredskapen samt direktörstjänster som är direkt underställda Befolkningsregistercentralens överdirektör,

10) sådana ledande sakkunnigtjänster vid arbets- och näringsministeriet vars uppgifter omfattar att behandla information som avses i lagen om tillsyn över utlänningsars företagsköp (172/2012),

11) tjänsten som överdirektör för IT-centralen inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde, tjänsten som överdirektör för Lantmäteriverkets central för geografisk information, tjänsten som överdirektör för Lantmäteriverkets produktionsenhet samt tjänsterna som jakt- och fiskeövervakare enligt lagen om Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakning (1157/2005),

12) tjänsterna som direktör eller överdirektör som är direkt underställd generaldirektören för Trafiksäkerhetsverket, Trafikverket, Kommunikationsverket och Meteorologiska institutet samt tjänster som omfattar beredskaps- och förberedelseuppgifter vid nämnda verk,

13) direktörstjänster som är direkt underställda Energimyndighetens överdirektör.

Vad som i 1 mom. föreskrivs om tjänsteutnämningar ska tillämpas också då en tjänsteman förordnas till ett uppdrag som motsvarar en tjänst som avses i 1 mom. eller då en person med stöd av 9 § 1 mom. utses för att för viss tid eller annars tidsbegränsat sköta uppgifter som hör till en sådan tjänst eller ett sådant tjänsteförhållande som avses i 1 mom. i denna paragraf.

8 c §

Myndigheten ska vid utnämningssprövningen beakta oförvitligheten hos den som ska utnämnas eller den som ska förordnas till ett uppdrag och säkerställa att denne inte har bindningar som äventyrar en behörig skötsel av tjänsteuppgifterna och att denne också i övrigt har förutsättningar att sköta sina uppgifter på ett oberoende och också annars tillförlitligt sätt. Vid en bedömning av myndighetens ovan avsedda skyldighet ska vikt fästas vid karaktären av den tjänst eller det uppdrag som ska tillsättas, de statsanställningar som den som avses bli utnämnd tidigare haft och huruvida denne har skött dem på behörigt sätt samt myndighetens möjligheter att utreda dennes bakgrund.

En förutsättning för utnämning till en tjänst är, om så föreskrivs genom förordning av statsrådet, att den som utnämns till tjänsten har ett sådant gällande intyg över säkerhetsutredning som avses i säkerhetsutredningslagen (726/2014).

Kravet på intyg över säkerhetsutredning av person enligt 2 mom. får föreskrivas genom förordning av statsrådet, om den som utnämns till en tjänst annat än tillfälligt får rätt att hantera klassificerade handlingar på skyddsnivå I eller II eller om avsikten är att denne ska arbeta i en uppgift vars karaktär i övrigt är sådan att där krävs särskild tillförlitlighet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av säkerhetsutredningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i säkerhetsutredningslagen (726/2014) 11 § 3 mom., 23 § 1 och 3 mom., 27 och 28 §
samt 48 § 5 mom., och
fogas till 3 § 1 mom. en ny 9 a-punkt, till 11 § ett nytt 4 mom., till 25 § nya 3 och 4 mom. och till
lagen nya 28 a och 28 b § som följer:

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

9 a) *utländska bindningar* i fråga om den som utredningen gäller medborgarskap vid tidpunkten för utredningen och tidigare medborgarskap, verksamhet i en annan stats tjänst, deltagande i näringsverksamhet i en annan stat, förmögenhet i en annan stat, närstående personer som är medborgare i en annan stat, andra kontinuerliga och fasta kontakter med en annan stats medborgare samt andra bindningar till en annan stat eller dess medborgare och sammanslutningar,

11 §

Omständigheter som ska beaktas vid säkerhetsutredning av person

Den behöriga myndigheten ska vid bedömningen av utredningens resultat i fråga om betydelsen av de utländska bindningarna till den som utredningen gäller särskilt fästa vikt vid

- 1) betydelsen av den personens utländska bindningar med tanke på det uppdrag som föranleder utredningen,
- 2) de utländska bindningarnas karaktär, varaktighet och kontinuitet,
- 3) sannolikheten för att bindningarna utsätter den personen för risk att bli utnyttjad eller utsatt för påtryckningar, mutförsök eller annan osaklig påverkan,

Betänkande FvUB 23/2017 rd

4) sannolikheten för att de utländska bindningarna på något annat sätt än vad som avses i 3 punkten är ägnade att äventyra den personens möjligheter och förmåga att på ett oberoende och också annars tillförlitligt sätt sköta sina förpliktelser i det uppdrag som föranleder utredningen.

Bestämmelser om begränsning av användningen av information i vissa fall finns i 32 §.

23 §

Användning och kontroll av registeruppgifter samt intervju med den som utredningen gäller

En säkerhetsutredning av person görs genom att registeruppgifter om den personen kontrolleras på det sätt som föreskrivs i detta kapitel samt vid behov genom att personen intervjuas om sin situation i allmänhet, vistelse utomlands, utländska bindningar och andra sådana omständigheter som är av särskild betydelse för bedömningen av personens oberoende och tillförlitlighet i andra avseenden med tanke på de arbetsuppgifter som föranleder utredningen.

Vid genomförandet av en omfattande säkerhetsutredning av person är det också möjligt att utreda personens ekonomiska ställning och utländska bindningar samt personens närstående vid en normal säkerhetsutredning av person i enlighet med 25 §.

25 §

Informationskällor vid normal säkerhetsutredning av person

Vid en normal säkerhetsutredning är det möjligt att utreda en persons utländska bindningar, om utredningen görs

- 1) för ett uppdrag som avses i 19 § 1 mom. 1 punkten eller för att uppfylla en internationell förpliktelse som gäller informationssäkerhet, eller
- 2) om en person som håller på att antas till
  - a) Försvarshögskolan för studier som leder till officerstjänst,
  - b) Polisyreshögskolan för studier som syftar till polisuppdrag eller till en yrkes-högskoleexamen för räddningsbranschen,
  - c) Gräns- och sjöbevakningsskolan för studier som leder till gränsbevakartjänst, eller
  - d) utbildning för uppdrag inom utrikesförvaltningen.

Utländska bindningar kan med samtycke av den som utredningen gäller utredas också om en behörig myndighet anser att det behövs på grund av information som framkommit vid utredningen och på grund av det uppdrag som föranleder utredningen.

27 §

Informationskällor vid omfattande säkerhetsutredning av person

Vid en omfattande säkerhetsutredning av person är det utöver vad som föreskrivs i 25 § 1 och 2 mom. möjligt att utreda

- 1) näringsverksamhet som personen bedriver eller deltar i,
- 2) personens förmögenhet och skulder samt andra ekonomiska bindningar,

Betänkande FvUB 23/2017 rd

- 3) personens familje- och släktskapsförhållanden,
- 4) personens utländska bindningar.

28 §

Blankett för personuppgifter och kontroll av uppgifterna på blanketten

Den person som en omfattande säkerhetsutredning gäller ska som underlag för utredningen lämna en anmälan om personuppgifter av vilken framgår

- 1) näringsverksamhet som personen bedrivit eller deltagit i under de tio senaste åren,
- 2) personens förmögenhet och skulder samt andra ekonomiska bindningar,
- 3) personens familje- och släktskapsförhållanden,
- 4) personens utländska bindningar.

Utöver vad som föreskrivs i 25 och 57 § får den behöriga myndigheten kontrollera de givna uppgifterna och för detta ändamål skaffa information

- 1) som ingår i Skatteförvaltningens offentliga beskattningsuppgifter,
- 2) ur register som har inrättats för allmänt bruk och som innehåller offentliga uppgifter som beskriver bedrivande av näringsverksamhet eller egendom,
- 3) från kreditinstitut och finansiella institut, om den som utredningen gäller har gett sitt tillstånd till det,
- 4) för utredning av utländska bindningar från ett sådant land eller ett sådant internationellt organ från vilket den behöriga myndigheten i enlighet med internationella överenskommelser eller regelverk kan få information för utredningsförfarandet.

Vad som i 1 mom. 4 punkten föreskrivs om anmälan om utländska bindningar och i 2 mom. 4 punkten om den behöriga myndighetens informationskällor ska tillämpas också då en persons utländska bindningar utreds vid en normal säkerhetsutredning.

Den behöriga myndigheten ska ge den som utredningen gäller tillfälle att yttra sig om omständigheter som framkommit vid granskningen av de uppgifter som den personen lämnat.

28 a §

Anmälan från den som genomgått en säkerhetsutredning om förändrade utländska bindningar

Den vars utländska bindningar har utretts vid en säkerhetsutredning av person är skyldig att utan obefogat dröjsmål till den myndighet som gjort utredningen anmäla nya eller förändrade utländska bindningar. Sådan anmälningsskyldighet föreligger inte om säkerhetsutredningen av person eller intyget över utredningen inte längre är i kraft.

28 b §

Den behöriga myndighetens skyldighet att informera om utländska bindningar

Den behöriga myndigheten ska till den som ansökt om en säkerhetsutredning överlämna den information som den som genomgått utredningen lämnat om sina utländska bindningar i enlighet med 28 §.

Betänkande FvUB 23/2017 rd

Om den behöriga myndigheten anser att det av en i 28 a § avsedd anmälan framgår uppgifter som skulle ha kunnat påverka intyget över säkerhetsutredningen eller säkerhetsutredningens resultat, ska den behöriga myndigheten efter att ha hört den som genomgått utredningen och trots sekretessbestämmelserna underrätta den som ansökt om utredningen.

Den behöriga myndigheten ska före den underrättelse som avses i 2 mom. utreda om den som genomgått en säkerhetsutredning av person fortfarande är i den arbetsgivares anställning som ansökt om utredningen eller arbetar i uppgifter på uppdrag av sökanden eller om den som genomgått en säkerhetsutredning av person studerar vid den läroanstalt som ansökt om utredningen eller deltar i utrikesförvaltningens utbildning.

Oberoende av 2 mom. ska uppföljningens resultat meddelas den som i enlighet med 48 § 5 mom. i registret över säkerhetsutredningar har gjort en anteckning om utredningsobjektets anställningsförhållande, om det inte anmälts att anställningsförhållandet avslutats.

48 §

Registret över säkerhetsutredningar och dess ändamål samt registrering av uppgifter

---

Den som beslutat att anställa en person som genomgått en säkerhetsutredning av person ska, om information för utredningen har hämtats ur registret över säkerhetsutredningar med stöd av 50 § 2 mom., underrätta Skyddspolisen om sitt beslut. Skyddspolisen ska underrättas också när en sådan anställning avslutas. Underrättelsen kan lämnas genom en anteckning i registret över säkerhetsutredningar eller annars elektroniskt på ett sätt som skyddspolisen godkänner.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 16 § i lagen om Försvarshögskolan

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Försvarshögskolan (1121/2008) 16 § 3 mom. 3 punkten och
fogas till 16 § 3 mom. en ny 3 a-punkt som följer:

Betänkande FvUB 23/2017 rd

16 §

Av den som antas för studier som leder till en officerstjänst krävs dessutom att personen

3) till sitt hälsotillstånd är lämplig när det gäller att på behörigt sätt fullgöra uppgifter vid försvarsmakten eller gränsbevakningsväsendet,

3 a) på det sätt som försvarsmaktens eller gränsbevakningsväsendets arbetsuppgifter förutsätter är oförvitlig och inte har sådana bindningar som kan äventyra en behörig och oberoende skötsel av arbetsuppgifterna och också annars är tillförlitlig,

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 26 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) 26 § 1 mom. 3 punkten, sådan den lyder i lag 1229/2013, samt
fogas till 26 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1229/2013, en ny 3 a-punkt som följer:

26 §

Antagning till grundkursen för gränsbevakare

Gräns- och sjöbevakningsskolan antar studerande till grundkursen för gränsbevakare. Till grundkursen kan antas en person som har blivit godkänd i urvalsprovet och

3) till sitt hälsotillstånd är lämplig när det gäller att på behörigt sätt fullgöra uppgifter inom gränsbevakningsväsendet,

3 a) på det sätt som gränsbevakningsväsendets arbetsuppgifter förutsätter är oförvitlig och inte har sådana bindningar som äventyrar en behörig och oberoende skötsel av arbetsuppgifterna och som också annars är tillförlitlig,

Betänkande FvUB 23/2017 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 24 och 24 a § i lagen om Polisyreshögskolan

I enlighet ned riksdagens beslut
ändras i lagen om Polisyreshögskolan (1164/2013) 24 § 1 mom. 3 punkten och 2 mom. samt 24 a §, av dem 24 a § sådan den lyder i lag 1174/2016, som följer:

24 §

Tilläggskrav som ska ställas på dem som utbildas till polismän

---

Om en yrkeshögskoleexamen eller en högre yrkeshögskoleexamen medför behörighet att arbeta som polisman i enlighet med polislagen (872/2011) kan som studerande antas en person som förutom att han eller hon har den behörighet som avses i 22 eller 23 § i denna lag

3) på det sätt som polisuppgifterna förutsätter är oförvitlig och inte har sådana bindningar som äventyrar en behörig och oberoende skötsel av uppgifterna och också annars är tillförlitlig,

Bestämmelser om det hälsotillstånd som krävs av den som antas som studerande utfärdas genom förordning av statsrådet.

24 a §

Tilläggskrav som ska ställas på dem som utbildas för yrkeshögskoleexamen för räddningsbranschen

Utöver den behörighet som föreskrivs i 22 § ska den som utbildas för yrkeshögskoleexamen för räddningsbranschen i fråga om sitt hälsotillstånd och sin funktionsförmåga vara lämplig för uppgifter inom räddningsväsendet. Dessutom ska han eller hon vara oförvitlig och inte ha sådana bindningar som äventyrar en behörig och oberoende skötsel av uppgifter inom räddningsbranschen och också annars vara tillförlitlig. Närmare bestämmelser om det hälsotillstånd och den funktionsförmåga som krävs av den som utbildas utfärdas genom förordning av statsrådet.

Betänkande FvUB 23/2017 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors 9.11.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Juho Eerola saf
vice ordförande Timo V. Korhonen cent
medlem Anders Adlercreutz sv
medlem Elsi Katainen cent
medlem Kari Kulmala blå
medlem Antti Kurvinen cent
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Juha Pylväs cent
medlem Veera Ruoho saml
medlem Wille Rydman saml
medlem Joonas Räsänen sd
medlem Matti Semi vänst
medlem Mari-Leena Talvitie saml
ersättare Ilkka Kantola sd.

Sekreterare var

plenarråd Henri Helo.

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 7 och 8 c § 1 statstjänstemannalagen och säkerhetsutredningslagen samt till vissa lagar i anslutning till dem

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 7 och 8 c § i statstjänstemannalagen och säkerhetsutredningslagen samt till vissa lagar i anslutning till dem (RP 70/2017 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Kirsi Äijälä, finansministeriet
- lagstiftningsdirektör Tuula Majuri, justitieministeriet
- professor (emeritus) Heikki Kulla
- professor Olli Mäenpää
- professor Veli-Pekka Viljanen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- professor Tuomas Ojanen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i 7 och 8 c § i statstjänstemannalagen och säkerhetsutredningslagen samt i lagen om Försvarshögskolan, lagen om Polisyркeshögskolan och lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning.

Lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2018.

I propositionens motiv till lagstiftningsordning bedöms mot jämlikhetsbestämmelsen i 6 § i grundlagen, skyddet för personuppgifter i dess 10 § och bestämmelserna om behörighetsvillkor för tjänster i dess 125 §. Regeringen anser att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Propositionen är av betydelse med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna och

Utlåtande GrUU 33/2017 rd

de mänskliga rättigheterna och även annars med tanke på grundlagen, varför regeringen ser det som önskvärt att grundlagsutskottets utlåtande begärs om den.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

De konstitutionellt relevanta förslagen

I propositionen föreslås justeringar i statstjänstemannalagens 7 § om tjänster till vilka endast finska medborgare får utnännas. En finsk medborgares eventuella andra medborgarskap ska enligt förslaget inte utgöra något hinder för utnämning till en sådan tjänst. Ändringen utvidgar bestämmelsens tillämpningsområde och leder till att finskt medborgarskap förutsätts för cirka 23 500 tjänster eller uppdrag. Jämfört med den gällande statstjänstemannalagen kommer antalet tjänster och uppdrag som hör till denna kategori att öka med cirka 250. Förslaget är av betydelse med avseende på jämlikhetsbestämmelsen i 6 § och kravet på medborgarskap i 125 § 1 mom. i grundlagen.

Regeringen föreslår att det till 8 c § i statstjänstemannalagen fogas en bestämmelse om att myndigheten ska säkerställa att den som utnämns till en statlig tjänst eller ett statligt uppdrag är tillförlitlig. Syftet är att säkerställa att det vid utnämningar inom statsförvaltningen beaktas att de som utses är oförvitliga, inte har bindningar som äventyrar deras oberoende och i övrigt är tillförlitliga på det sätt som tjänsteuppgifterna förutsätter. Förslaget är av betydelse med avseende på de allmänna utnämningssubstrakterna för tjänster enligt 125 § 2 mom. i grundlagen.

I propositionen föreslås att säkerhetsutredningslagen ändras i fråga om möjligheterna att utreda utländska bindningar. Den gällande säkerhetsutredningslagen har kommit till med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 3/2014 rd). Utskottet har bedömt bestämmelserna särskilt mot 10 § 1 mom. i grundlagen (skydd för privatlivet, skydd för personuppgifter). Grundlagsutskottet har inte tidigare ansett förfarandet för säkerhetsutredning eller praxisen för utlåtanden om en persons tillförlitlighet vara särskilt problematiska i konstitutionellt hänseende (GrUU 3/2014 rd, s. 2).

Medborgarskap som krav för tjänster

Regeringen föreslår att det i 7 § 1 mom. i statstjänstemannalagen görs en precisering och utvidgning av den förteckning över tjänster till vilka endast finska medborgare kan utnännas. Utvidgningen av kravet på medborgarskap till nya tjänster motiveras med att uppgifterna innebär betydande utövning av offentlig makt eller är betydelsefulla med tanke på den nationella säkerheten.

Enligt 125 § 1 mom. i grundlagen kan det genom lag bestämmas att endast finska medborgare får utnännas till bestämda offentliga tjänster eller uppdrag. Enligt förarbetena till grundlagen anger attributet "bestämda" framför "offentliga tjänster eller uppdrag" principen att medborgarskapskrav ska ställas endast i begränsad utsträckning och av grundad anledning (RP 1/1998 rd, s. 180/I).

Grundlagsutskottet har i sin praxis ansett medborgarskapskravet befogat som behörighetsvillkor särskilt för tjänster i vilket det ingår utövande av offentlig makt, exempelvis tjänster vid polisen

Utlåtande GrUU 33/2017 rd

och gränsbevakningsväsendet (se GrUU 38/2013 rd, GrUU 19/2005 rd och GrUU 28/2004 rd). Utskottet har också ansett att officerstjänster inom försvarsmakten och gränsbevakningsväsendet på så sätt är betydelsefulla för nationens allmänna säkerhet att medborgarskapskravet också kan gälla utbildning för sådana tjänster (GrUU 31/2008 rd, s. 2).

I detaljmotiven (s. 16—20) redovisas särskilt för varje situation varför kravet på finskt medborgarskap behövs. Motiveringarna i förteckningen med dess 13 punkter hänvisar under olika punkter bland annat till utövande av betydande offentlig makt, verksamhet nära statsledning och omfattande kännedom om information som har en central betydelse för den nationella säkerheten, beredning av beslut i nära samarbete med statsrådsmedlemmarna, den nationella säkerheten, Finlands utrikesrelationer, skötseln av beredskaps- och förberedelseuppgifter, uppgifter med väsentlig betydelse för cybersäkerheten och annan än tillfällig hantering av klassificerade handlingar på skyddsnivå I eller II. De tjänster som nämns i föreslagna 7 § är enligt grundlagsutskottet av den art att det kan föreskrivas att utnämning till dem kräver medborgarskap.

Förslaget är betydelsefullt också med avseende på den grundläggande rättigheten till jämlikt bemötande och diskrimineringsförbudet i 6 § i grundlagen. Medborgarskap är en sådan i 6 § 2 mom. avsedd grund för särbehandling av person som inte utan godtagbart skäl får motivera en särbehandlande lagstiftning (GrUU 26/2010 rd). Det kan i det nu gällande fallet anses finnas godtagbara skäl för kravet på medborgarskap, och särbehandlingsgrundens begränsade tillämpningsområde uppfyller proportionalitetskraven. Tillämpningen av medborgarskapskravet har definierats tillräckligt exakt och avgränsat. Propositionen är också till denna del oproblematiserad i konstitutionellt hänseende.

Oförvitlighet som krav för utnämning till tjänst och förfarandet med säkerhetsutredningar

Enligt förslaget till 8 c § ska myndigheten vid utnämningssprövningen säkerställa att den som ska utnämnas är oförvitlig och inte har bindningar (inkl. utländska bindningar) som äventyrar en behörig skötsel av tjänsteuppgifterna och att denne också i övrigt har förutsättningar att sköta sina uppgifter på ett oberoende och också annars tillförlitligt sätt. I detaljmotiven (s. 20—22) till bestämmelsen behandlas innehållet i kriterierna.

Enligt grundlagens 125 § 2 mom. är de allmänna utnämningssgrunderna för offentliga tjänster skicklighet, förmåga och beprövad medborgerlig dygd. Med beprövad medborgerlig dygd avses enligt förarbetena till grundlagen i samband med allmänna medborgerliga aktiviteter förvärvade meriter som har relevans för skötseln av tjänsten samt ett gott uppförande (RP 1/1998 rd, s. 180).

Förslaget gäller en ny bestämmelse som styr utnämningssprövningen och gäller samtliga statliga tjänster. Enligt propositionsmotiven (s. 21) har bestämmelsen inte skrivits i form av ett utnämning villkor. I början av paragrafen sägs likväl att myndigheten vid utnämningssprövningen ska säkerställa att den som ska utnämnas är oförvitlig. Det ser enligt utskottet ut att innebära ett oförvitlighetskrav av samma typ som ett behörighetsvillkor.

Oförvitlighet definieras inte i lagen och är nytt som begrepp i tjänstemannalagen, även om det förekommer på annat håll i lagstiftningen (t.ex. säkerhetsutredningslagen). Begreppet förklaras bristfälligt i propositionsmotiven. Enligt motiven (s. 21) avses med oförvitlighet exempelvis att

Utlåtande GrUU 33/2017 rd

en person inte har handlat på ett sätt som föranlett klander. Det innebär likväl inte att personen i fråga måste vara helt ostraffad. I föreslagna 8 c § konstateras vidare att det vid en bedömning av myndighetens ovan avsedda skyldighet ska fästas vikt vid karaktären av den tjänst eller det uppdrag som ska tillsättas. Det betyder att bedömningen av oförvitligheten är uppgiftsbunden (s. 21), vilket begränsar tillämpningen av oförvitlighetskravet. I den del av paragrafen som behandlar oförvitlighet är dock oförvitlighetskravet inte bundet till den oförvitlighet som förutsätts för det aktuella uppdraget (till skillnad från vad är fallet i 16 § i lagförslag 3, 26 § i lagförslag 4 och 24 a § i lagförslag 5).

Oförvitlighetskravet gäller samtliga statliga tjänster och är till sin utformning ovillkorligt och omfattande, vilket enligt utskottets uppfattning är i viss mån problematiskt med tanke på de sökandes rättstrygghet. Förvaltningsutskottet bör utifrån dessa synpunkter överväga en precisering av bestämmelsen. Den föreslagna bestämmelsen kan exempelvis ändras så att den ovillkorliga formuleringen "den som ska utnämnas är oförvitlig" stryks, eftersom den påföljande bestämningen tillräckligt väl uttrycker det eftersträvade rättsläget ("ska vid utnämningsprövningen säkerställa att den som ska utnämnas inte har bindningar som äventyrar en behörig skötsel av tjänsteuppgifterna"). Alternativt kan det föreskrivas att oförvitligheten ska beaktas.

I säkerhetsutredningslagen föreslås ändringar som innebär att det i sådana fall som närmare anges i den lagen ska vara möjligt att i större utsträckning än för närvarande utreda en persons utländska bindningar för att säkerställa att denne är tillförlitlig och fri från påtryckningar samt kan sköta sina arbetsuppgifter på ett oberoende sätt. Regeringen har framställt ändamålsenliga och godtagbara grunder för bestämmelsen. De föreslagna bestämmelserna om utländska bindningar är inte heller annars problematiska i konstitutionellt hänseende (se även GrUU 3/2014 rd). Utskottet noterar att det också i propositionen (s. 25) framhålls att det vid bedömningen av en persons utländska bindningar är fråga om en individuellt inriktad helhetsbedömning som ska beakta de särdrag och krav som är förknippade med den aktuella tjänsten.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet anför

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors 29.9.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Annika Lapintie vänst
vice ordförande Tapani Tölli cent
medlem Maria Guzenina sd
medlem Ilkka Kantola sd
medlem Antti Kurvinen cent
medlem Jaana Laitinen-Pesola saml

Utlåtande GrUU 33/2017 rd

medlem Outi Mäkelä saml
medlem Ville Niinistö gröna
medlem Juha Rehula cent
medlem Wille Rydman saml
ersättare Mats Löfström sv
ersättare Ben Zyskowicz saml.

Sekreterare var

utskottsråd Matti Marttunen.

Försvarsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 7 och 8 c § i statstjänstemannalagen och säkerhetsutredningslagen samt till vissa lagar i anslutning till dem

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 7 och 8 c § i statstjänstemannalagen och säkerhetsutredningslagen samt till vissa lagar i anslutning till dem (RP 70/2017 rd): Ärendet har remitterats till försvarsutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Kirsi Äijälä, finansministeriet
- chef för personalenheten, konsultativ tjänsteman Ritva Järvinen, statsrådets kansli
- lagstiftningsdirektör Tuula Majuri, justitieministeriet
- lagstiftningsråd (ia) Anna-Riitta Wallin, företrädare justitieministeriet
- regeringsråd Riitta Aulanko, inrikesministeriet
- gränsbevakningsöverinspektör Pertti Normia, inrikesministeriet
- äldre regeringssekreterare Jenni Herrala, försvarsministeriet
- regeringssekreterare Tuomas Hyvärinen, försvarsministeriet
- överinspektör Antti Wahlroos, skyddspolisen
- byråchef för personalavdelningen Henriikki Selkee, Huvudstaben
- biträdande avdelningschef, underrättelseavdelningen, överste Pekka Turunen, Huvudstaben.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det i statstjänstemannalagen tas in en uttrycklig bestämmelse om att man vid utnämningsprövning ska förvissa sig om att den som aktuell för att utses till en tjänst är oförvitlig och inte har bindningar som kan äventyra en behörig skötsel av tjänsteuppgifterna. Ändringar föreslås i lagens förteckning över tjänster till vilka endast finska medborgare kan utnämnas. Liksom enligt gällande lag uppfylls medborgarskapskravet också av en person som utöver finskt medborgarskap har medborgarskap också i någon annan stat.

Utlåtande FsUU 7/2017 rd

I säkerhetsutredningslagen föreslås ändringar som innebär att det i sådana fall som närmare anges i den lagen ska vara möjligt att i större utsträckning än för närvarande utreda en persons utländska bindningar för att säkerställa att denne är tillförlitlig och fri från påtryckningar samt kan sköta sina arbetsuppgifter på ett oberoende sätt. Enligt de bestämmelser som föreslås i säkerhetsutredningslagen ska de myndigheter som gör säkerhetsutredningar ges tydligare befogenheter att få och i sina bedömningar beakta information om att den som säkerhetsutredningen gäller har utländska bindningar samt att till den utnämmande myndigheten eller till någon annan som håller på att utse en person till en arbetsuppgift rapportera iakttagelser som kan ha betydelse för bedömningen av personens tillförlitlighet. Enligt de föreslagna bestämmelserna blir det möjligt att följa upp och bedöma förändringar i de utländska bindningarna för den som har genomgått en säkerhetsutredning.

De bestämmelser i lagen om Försvarshögskolan som gäller antagningskriterierna för studier som leder till officerstjänst ska enligt förslaget ändras så att endast personer som uppfyller kraven på oberoende och tillförlitlighet kan antas. Motsvarande ändringar föreslås i lagen om Polisyreshögskolan samt i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, där det föreskrivs om gränsbevakarutbildning. De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2018.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrunden till propositionen

Enligt grundlagens 125 § 2 mom. är de allmänna utnämningsskiltorna för offentliga tjänster skicklighet, förmåga och beprövad medborgerlig dygd. Utskottet konstaterar att lagändringarna i propositionen syftar till att bättre än i dag redan före utnämningen säkerställa att personer som utnämns till uppdrag som är centrala för statens säkerhet är oförvitliga, oberoende och även i övrigt tillförlitliga.

Utskottet fokuserar i det här utlåtandet särskilt på propositionens lagförslag 2 om ändring av säkerhetsutredningslagen. Reformen syftar enligt propositionsmotiven särskilt till att säkerhetsutredningarna ska kunna genomföras på ett sådant sätt att förfarandet samtidigt beaktar de grundläggande rättigheter som tillkommer dem som blir föremål för utredning och att bestämmelserna harmoniseras med internationella förpliktelser som är bindande för Finland och med de bestämmelser och förfaranden som i allmänhet iaktas i motsvarande länder.

Enligt uppgift tillsatte finansministeriet den 2 februari 2015 en arbetsgrupp för att utreda betydelsen av flerfaldigt (dubbelt) medborgarskap vid utnämning till tjänst hos staten. Representerade i arbetsgruppen var, utöver finansministeriet, inrikesministeriet, utrikesministeriet, försvarsministeriet, kommunikationsministeriet, justitieministeriet och statsrådets kansli. Finland har utan begränsningar godkänt flerfaldigt medborgarskap i den gällande medborgarskapslagen (359/2003), som trädde i kraft 2003. Enligt uppgift till utskottet är praxisen i fråga om flerfaldigt medborgarskap mycket varierande i EU och i de nordiska länderna. Exempelvis tillåter Norge inte alls flerfaldigt medborgarskap, medan Holland, Tyskland och de baltiska länderna intagit en mycket strikt linje.

Utlåtande FsUU 7/2017 rd

Finansministeriets arbetsgrupp fick klart sitt betänkande i juni 2015. Arbetsgruppen ansåg att det finns skäl att i vissa fall begränsa utnämningar till statstjänster och tjänsteförhållanden. Det är motiverat att i samband med utnämningförfarandet bedöma exempelvis en persons bindningar till andra stater. Arbetsgruppens majoritet ansåg att enbart flerfaldigt medborgarskap inte kan vara en särskiljande faktor vid utnämningar och att det alltid är fråga om en helhetsbedömning.

Efter remissförfarandet bereddes vid finansministeriet ett propositionsutkast. I utkastet ingick ett förslag till ändring i statstjänstemannalagen som innebar att det i lagen tas in en förteckning över de tjänster till vilka endast finska medborgare som inte har medborgarskap i någon annan stat kan utnämnas. Förteckningen gjordes upp utifrån förslag från de olika ministerierna. Tjänsteförbudet på grund av flerfaldigt medborgarskap skulle ha gällt i fråga om cirka 23 000 tjänster, dvs. cirka en tredjedel av de statliga tjänsterna.

Efter den remissomgång som ordnades hösten 2016 kom man fram till att ett omfattande och generellt tjänsteförbud för personer med flera medborgarskap inte är förenligt med internationella förpliktelser som är bindande för Finland och inte heller med grundlagen. Ett generellt tjänsteförbud kan inte heller motiveras med syftet att trygga statens säkerhet eller andra centrala nationella intressen, på grund av de varierande situationer som har samband med dubbelt medborgarskap. Remissyttrandena fokuserade i stället på en ändring av säkerhetsutredningslagen.

Av ovan angivna skäl innebär den nu aktuella propositionen att de risker som sammanhänger med eventuella utländska bindningar hos en person som håller på att utses till ett anställningsförhållande inom statsförvaltningen ska utredas och bedömas genom det förfarande som föreskrivs i säkerhetsutredningslagen. Detta alternativ skyddar enligt propositionsmotiven centrala nationella intressen också då det är fråga om att utnämna en person som har endast finskt medborgarskap eller då det är fråga om att i privatföretag sköta arbetsuppgifter som är av betydelse för nationella intressen.

Utskottet vill i anknytning till den nu aktuella propositionen påpeka att försvarsministeriet och inrikesministeriet i början av februari 2017 tillsatte projekt för att utreda vilka lagstiftningsändringar som krävs inom deras förvaltningsområden för att tjänster inom försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet huvudsakligen ska kunna besättas med enbart finska medborgare, dvs. tjänster för vilka flerfaldigt medborgarskap inte är tillåtet. I försvarsministeriets beslut om att tillsätta projektet konstateras att avsikten är att lämna riksdagen ett lagförslag under höstsessionen 2017 så att lagen kan träda i kraft vid ingången av 2018.

Säkerhetsutredningslagen

Enligt uppgift till utskottet är säkerhetsutredningslagen (726/2014) en allmän lag som syftar till att stärka skyddet för de centrala nationella intressena när det gäller personrelaterade risker. Säkerhetsutredningen omfattar all information som är relevant med tanke på totalsäkerheten, oberoende av om det är fråga om uppgifter som ska utföras inom den offentliga förvaltningen eller den privata sektorn.

De nuvarande bestämmelserna om informationskällor för utredningsförfarandet och om utredningsobjektets skyldighet att lämna uppgifter för en säkerhetsutredning ger, enligt propositions-

Utlåtande FsUU 7/2017 rd

motiven, inte utredningsmyndigheterna tillräckliga befogenheter att få och beakta information om och underrätta den utnämmande myndigheten eller någon annan som håller på att anställa en person om denna persons utländska bindningar som eventuellt är av ett sådant slag att de kan vara relevanta i arbetsuppgifter som berör skyddet av centrala nationella intressen. Den behöriga myndighetens möjligheter att kontrollera tillgänglig information är inte heller tillräckliga.

Regeringen föreslår i propositionen att en utredning av utländska bindningar blir ett normalt element i en omfattande säkerhetsutredning av person. Det innebär att de behöriga myndigheterna, vid tillsättning av alla tjänster som är betydelsefulla för statens säkerhet och för skyddet av övriga nationella intressen, kan utreda en persons utländska bindningar och bedöma de risker som är förknippade med dem. Det föreslås att bestämmelserna om normal säkerhetsutredning ändras så att det blir möjligt att utreda sådana personers utländska bindningar som i sitt arbete behandlar information på en högre skyddsnivå. I propositionsmotiven sägs att skyddspolisen år 2016 gjorde cirka 43 000 begränsade säkerhetsutredningar, cirka 18 000 normala säkerhetsutredningar och 120 omfattande säkerhetsutredningar. För huvudstabens del var motsvarande siffror 12 000, 9 000 och 87.

Enligt uppgift ska bedömningen av personrelaterade risker i enlighet med säkerhetsutredningslagen göras från fall till fall och på basis av en helhetsprövning. Bakgrunden utreds av en säkerhetsmyndighet, antingen skyddspolisen eller huvudstaben, som på basis av utredningens slutresultat bedömer personens tillförlitlighet i förhållande till arbetsuppgiften i fråga. Skyddspolisen utför alla säkerhetsutredningar som gäller civila uppdrag. Huvudstaben sköter å sin sida säkerhetsutredningarna i anslutning till uppgifter inom försvarsmakten.

Enligt uppgift till utskottet kan en säkerhetsutredning av person göras också när det är fråga om en redan anställd person som en myndighet håller på att utse till ett uppdrag eller om en person som är anställd hos ett företag som en myndighet håller på att utse till ett uppdrag. En allmän förutsättning för en säkerhetsutredning är att den som är föremål för utredningen har gett sitt samtycke.

I propositionsmotiven sägs att de utredningar skyddspolisen utför orsakar resursbehov och avsevärda extra kostnader. Lagens verkställighet ökar skyddspolisens arbetsbörda med uppskattningsvis cirka 15—17 årsverken, vilket ger en kostnadseffekt på 880 000—980 000 euro, beroende på antalet utredningsobjekt. Det är fråga om en permanent resurs- och kostnadsökning. De nya kostnader som verkställigheten innebär ska emellertid inte betalas av den behöriga myndigheten, dvs. skyddspolisen. De nya kostnaderna ska enligt lagen om grunderna för avgifter till staten läggas på de avgifter som tas ut för säkerhetsutredningar, och en eventuell förhöjning av den avgift som kunden ska betala för säkerhetsutredningen beror på om det görs en intervju eller inte. Prisförändringarna ska tas i beaktande i samband med inrikesministeriets beredning av 2018 års förordning om polisens avgiftsbelagda prestationer. I fråga om rekryteringen av personal till polisförvaltningen kommer säkerhetsutredningarna fortfarande att vara avgiftsfria, men för skyddspolisens vidkommande kommer kostnaderna för att producera utredningarna att öka. Tilläggskostnaderna för avgiftsfria säkerhetsutredningar kan inte föras över på tillståndspriserna för att på så sätt täckas med tillståndsintäkter, så skyddspolisen bör anvisas behövlig tilläggsfinansiering till dessa delar. Behovet av tilläggsfinansiering är uppskattningsvis cirka 600 000 euro per år.

Utlåtande FsUU 7/2017 rd

Lagen om ändring av 7 och 8 c § i statstjänstemannalagen (750/1994)

I 7 § 1 mom. i lagförslag I preciseras den förteckning över tjänster till vilka endast finska medborgare kan utnännas. Efter ändringen förutsätts finskt medborgarskap för 23 500 tjänster och uppdrag. Jämfört med den gällande statstjänstemannalagen kommer antalet tjänster och uppdrag som hör till denna kategori att öka med cirka 250. I slutet av 2016 var antalet statliga tjänstemän cirka 65 900, medan antalet anställda i arbetsavtalsförhållande var 7 100.

Enligt uppgift till utskottet förblir rättsläget för tjänsterna inom försvarsmakten och försvarsministeriet i sak oförändrade jämfört med den gällande statstjänstemannalagen. I momentets 3 punkt ministerietjänster införs enligt förslaget ett medborgarskapskrav för ministerietjänster vars uppgifter omfattar att vara beredskapschef eller sköta beredskaps- och förberedelseuppgifter vid ett ministerium eller att annat än tillfälligt hantera klassificerade handlingar på skyddsnivå I eller II. Det är en välkommen ändring som utskottet understöder. I lagförslaget preciseras också 7 § 2 mom. i statstjänstemannalagen på så sätt att medborgarskapskravet ska tillämpas inte bara vid utnämning till en tjänst för viss tid utan också då en person förordnas till ett uppdrag som motsvarar en tjänst som avses i 1 mom. Också det är enligt utskottet en välkommen ändring. Utskottet konstaterar att förfarandet i enlighet med 7 § 2 mom. ska gälla såväl förordnande till ett uppdrag som utnämning till en tjänst.

Sammanfattning

Utskottet ser det som nödvändigt att de centrala nationella säkerhetsintressena kan skyddas effektivare än i dag. Lagförslagen och i synnerhet de föreslagna ändringarna i statstjänstemannalagen och säkerhetsutredningslagen är allmänt taget välkomna. En brist i propositionen är att den inte tillräckligt väl konkretiserar hur ändringarna väsentligt skulle förbättra myndigheternas möjligheter att få information.

De nya bestämmelserna utvidgar visserligen det informationsunderlag som myndigheterna kan utnyttja vid prövningen av utnämningar, men myndigheterna har sällan möjlighet att tillförlitligt utreda exempelvis vilka gällande utländska medborgarskap en person har. Problemet med utredning av utländska bindningar är enligt utskottet att de uppgifter om utländska bindningar som ligger till grund säkerhetsutredningen i huvudsak — vid sidan av de uppgifter som finns i registren — kommer från den som själv är föremål för utredning. Flerfaldigt medborgarskap kan uppdagas när personen intervjuas, men det är också möjligt att saken inte alls upptäcks. Utskottet påpekar att uppgift om att en finsk medborgare beviljats medborgarskap i ett annat land inte heller registreras i befolkningsdatasystemet, såvida inte personen i fråga själv anmäler det. Enligt uppgift förekommer inget automatiskt informationsutbyte i medborgarskapsfrågor mellan myndigheter i olika stater.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Försvarsutskottet anför

att förvaltningsutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Utlåtande FsUU 7/2017 rd

Helsingfors 3.10.2017

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Mika Kari sd
medlem Timo Heinonen saml
medlem Antti Kaikkonen cent
medlem Seppo Kääriäinen cent
medlem Krista Mikkonen gröna
medlem Markus Mustajärvi vänst
medlem Sirpa Paatero sd
medlem Markku Pakkanen cent
medlem Jaana Pelkonen saml
medlem Jari Ronkainen saf
medlem Mikko Savola cent
medlem Satu Taavitsainen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.